

УДК 556.53

Пікалов Д. А.,
*генеральний директор
Комунального підприємства виконавчого органу
Київської міської ради (Київської міської адміністрації)
по охороні, утриманню та експлуатації земель водного
фонду міста Києва (Плесо)*

ЗАПИТ ТА ПІДСТАВИ РОЗРОБКИ ВОДНОЇ СТРАТЕГІЇ МІСТА КИЄВА

Анотація: впровадження європейських норм в сфері охорони водних об'єктів міста потрібно не лише для виконання вимог екологічного законодавства, але й для підвищення комфортності міста, його гармонійного розвитку. Розробка Водної стратегії міста направлена також на те, щоб виключити конфліктність забудови біля водних об'єктів, врегулювавши ситуацію, підвищити безпеку функціонування систем життєзабезпечення міста.

Ключові слова: Київ, Водна стратегія, комфортність міста, європейські норми.

Відповідно до світових тенденцій, місто, розташоване поруч з водними об'єктами, повинно мати свою водну стратегію [1]. Життя у води в місті вважається безумовною перевагою для його мешканців, і, відповідно, надає додаткові можливості для інвестора. Водойми роблять місто не лише красивішим, а й привабливим для проживання. Саме їм відводиться роль у регулюванні мікроклімату міст.

Київ історично володіє великим гідрологічним та рекреаційним потенціалом. Його візитівкою є головна водна артерія країни – ріка Дніпро, яка майже посередині перетинає місто з півночі на південь. Також він багатий малими річками та озерами. Насиченість водами є невід'ємною складовою столиці. Площа водного дзеркала в межах міста складає близько 67 км², тобто приблизно 1/12 частину площі усього Києва, яка дорівнює 848 км² (межі міста: 42 км зі сходу на захід, 36 км з півночі на південь).

Це немало, але Київ вже почав втрачати переваги міста річок та озер, а його статус істотно зменшився у рейтингу комфортності життя, який завжди вимірюється із урахуванням даних показника «навколишнє середовище» [2].

Саме тому, питання впровадження сучасного та ефективного водного менеджменту вкрай важливе. Зараз місто не володіє чіткою інформацією щодо кількості своїх водойм, їх користувачів, екологічного стану, можливостей та шляхів відновлення та ревіталізації. За різними даними в Києві у 1991 році налічувалося 480 водойм, у 1995 році – 431, а сьогодні – того менше (422 чи

навіть 370). Таким чином, проблема безконтрольного знищення водних об'єктів залишається актуальною.

Вбачається, що це лише продовження практики забудови міста, яка існує вже не одне століття та призвела до того, що більшість історичних київських річок (Глибочиця, Сирець, Клов, Коноплянка, Западинка, Радунка, Хрещатик, Скоморох, Турець, Живець, Кудрявець та ін.), заточені у підземні колектори та стали сьогодні частиною системи дощової каналізації [3].

У 2016 р. подібний підхід привів до багатьох конфліктів між владою та громадськістю: щодо забудови озера Качинового, видобутку піску / зміни акваторії озера Небріж, проектування магістральної дороги на руслі річки Почайна, будівництва на луках Осокорків та вздовж берегів Дніпра тощо.

Береги водойм досі повністю не захищені, тому що більша частина прибережно-захистних смуг водойм не винесена в натуру, на них немає землевпорядної документації. Дякувати за це ми маємо правовим колізіям, адміністративним обмеженням та застарілим стандартам, що діють в цій сфері.

Багатьох проблем можна уникнути, запровадивши принципи міжнародного водного законодавства для збалансованого екологічного та економічного управління водними об'єктами міста, що відповідає вимогам Водної Рамкової Директиви Європейського Союзу, перший етап імплементації якої має бути завершений в Україні в 2017 році [4].

Наприклад, вимагається проведення типологізації та ідентифікації водних об'єктів заради вірної оцінки їх екологічного стану та впровадження заходів для підтримки доброго стану, що дозволить зберегти водні об'єкти для теперішніх та майбутніх поколінь. Зважаючи на висновки європейських експертів, урбанізація є одним з основних факторів, які призводять до істотних змін водойм. У такому разі переважна більшість міських є істотно зміненими, хоча існує і достатня кількість штучних водойм.

В Києві багато штучних водойм та «істотно змінених водних об'єктів», які створені без відповідної документації на місці історичних водних об'єктів. На практиці такі водойми менше захищені від незаконної забудови. Водночас, згідно вимогам міжнародного водного законодавства, ці урбанізовані міські водойми отримують чіткий статус істотно зміненого водного об'єкта, який передбачає не тільки комплекс заходів із поліпшення його існуючого стану з точки зору екології, а також і можливість його подальшої системної ревіталізації.

Взагалі відновлення водних ресурсів міста, як частини природного ландшафту – це остання європейська тенденція, яка включає також еко-реурбанізацію постіндустріальних просторів, по яких протікали річки та на яких знаходились озера [5-8]. Заводи щезли з їх берегів, поступившись

хаотичній забудові, але зараз саме гармонійне архітектурне рішення та відновлення природного ландшафту можуть привнести розвиток цим територіям, що корисно для всіх сторін. Також треба розуміти, що існуюча в нас система використання міських водойм є небезпечною для усіх сторін, в тому числі і для інвестора. Наприклад, зараз місто не має системи управління дощовою каналізацією міста і очисних споруд (навіть ті, що є, не працюють), а також будь-якої моделі змін підземних та ґрунтових вод у відповідності до забудови міста, що може позначитися на безпеці та експлуатації об'єктів будівництва.

Водна стратегія міста – це системний документ, який дозволить владі, громаді та забудовнику гармонійно співпрацювати, довгостроково та найкращим чином зберігаючи та використовуючи водні об'єкти міста.

ВИКЛИКИ ЩОДО РОЗРОБКИ ВОДНОЇ СТРАТЕГІЇ МІСТА:

- Значне забруднення малих річок і водойм міста, що істотно обмежує їх використання у багатьох сферах;
- Велика засміченість берегів та акваторій;
- Зникнення водойм внаслідок їх засипання;
- Забудова прибережних захисних смуг та невнесення їх в природу;
- Переважна кількість істотно змінених водойм на місті історичних та штучних водойм без відповідної документації;
- Ускладнення доступу громадян до водних об'єктів;
- Погіршення стану гідротехнічних споруд, яке загрожує аваріями та забрудненням водойм;
- Відведення дощової каналізації у водні об'єкти практично без очищення;
- Скид неочищених комунально-побутових стоків у дощову каналізацію від помешкань, які не мають централізованої каналізації;
- Відсутність системи управління дощовою каналізацією міста і очисних споруд (навіть ті, що є, не працюють);
- Відсутність прогнозованої моделі змін ґрунтових вод у відповідності до забудови міста, що може позначитися на безпеці та експлуатації об'єктів будівництва;
- Проблемність взаємовідносин між міською владою, громадськістю та бізнесом у випадках будівництва об'єктів на землях водного фонду;
- Неефективна система моніторингу стану водних об'єктів;
- Недосконалість наявної системи державного управління у сфері використання, охорони і відновлення водних ресурсів, відсутність чіткого розмежування функцій;
- Незадовільний економічний стан країни, який обмежує виділення коштів на розв'язання нагальних природоохоронних заходів.

Список літератури:

1. Водная стратегия Мельбурна - melbournewater.com.au
2. Рейтинг The Economist Intelligence Unit - eiu.com
3. «Малі річки Києва». Видання друге уточнене і доповнене. Вишневський В.І. / – Київ, 2013. «Інтерпрес ЛТД»
4. Директива Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу № 2000/60 / ЄС від 23 жовтня 2000 року, що встановлює основи для діяльності Співтовариства у сфері водної політики.
5. Воронина, А. В. Ландшафтная архитектура в период деиндустриализации. Технологии будущего и оценка опыта / А. В. Воронина, О. Н. Воронина // Инновации в ландшафтной архитектуре : материалы VII науч.-практ. конф. / Нижегород. гос. архитектур.-строит. ун-т. - Н. Новгород, 2011. - С. 6-9.
6. Enwama: environmental water management 2008–2010 / M. Neruda [et al.]. – Ustí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2010. – 79 s.
7. The Hermitage Stream: Restoration Project // River Restoration News: Newsletter of the River Restoration Centre. – 2000. – Issue 6. – P. 4–5.
8. Arzet K. The Isar Experience – Urban River Restoration in Munich / K. Arzet, S. Joven // Wasserwirtschaftsamt München.

Аннотация

Внедрение европейских норм в сфере охраны водных объектов города необходимо не только для выполнения требований экологического законодательства, но и для повышения комфортности города, его гармоничного развития. Разработка Водной стратегии города направлена также на то, чтобы исключить конфликтность застройки возле водных объектов, урегулировать ситуацию, повысить безопасность функционирования систем жизнеобеспечения города.

Ключевые слова: Киев, Водная стратегия, комфортность города, европейские нормы.

Annotation

implementation of European guidelines and standards in protection of water bodies is important not only for the fulfillment of requirements of environmental legislation but as well for the improvement of comfort in the city and its sustainable development. The development of the new Water strategy for the city is also aimed to eliminate the possibility of new conflicts during waterfront property development and construction, to stabilize the situation and increase the reliability and safety of functioning of the city's infrastructure.

Keywords: Kyiv, Water strategy, comfort in the city, European guidelines